

אפסורוסם לסיגל, ולכן אסור להדיחם מעל קדשם. אבל למלך מותרת, משום שהיא נמסרת אליו ודאי. שאין אחר רשאי לבוא עליה, ומתחייב בנפשו (מלבד שהיא שמור' גם מ"י פריסם). כנראה מן המקראות. בדבר המלך עם הפילגשים (אלה) שגם אסור' היא פילגשו של מלך על כל אדם לא לבד בחייו ואפי' שחלה לנפשי' אלא אף אחר מותו אף לא הכר. לפי שאין משתמשין בשרביטו. ואינה מותרת לאחר מיתתה אלא למלך חברו. זוהי כוונת ר"מ ודמיון הטוב והישר' בענין זה שלא עמדו בסודו גדולים חקרי לב תימי לי דכי שיבנא נפק לאפאי. דמתרילא לשמעתיה שפיר, והשתא דלמיתין להכי משופטי ישראל נמי לא תקשי עליה שכתבך הם חשוכין. ורבנן נמי מלכי יבנה כמש"ל. ועל ששחמם בו קדש. אסור להשתמש בו חול. וכן מלינו דוגמא במסכת שמוח' (פ"ג) בני חכמים כבני מלכים וזהו דעת רמב"ם מנתיב שכלו וסברתו. אולם ראב"ד לא כן ידמה אלא כיון שהותר' פילגש סתם לכל אדם הותר'. מאחר שלא מלאנו גלוי בתור' לאסור' זה אלא סתמו כפירושם היתר מוחלט לכל ויפה היא משתמרת גם בהדיוט אם מייחד' לו בצינו. וזמנין שפירש הר"א בהשג' ופירא לכלל לנו שם פילגש שמומדת לפקדים למשל ומשתמשת גם את הבית. וממכרת הבת ליעוד אף ראה. שאמ"ס שלא התיר' התור' לאב התכיר' הגמור'. אלא כדי שבוטא לכלל יעוד, להיות לאדון או לבנו לאשה. מ"מ אינה חובה מוחלטת. שהרי יולאם בדרכים אחרים ג"כ. וגם אמה העברייא אפשר שמכירת' כמו כן היא מיד למשגל עם עבדות המלכות. והיא באמת פילגש ממש בתחיל' (כמדת הר"א) אלא תמלא חן בעיניו יתקנה לאשה או לבנו (שאלמ"ס שהיתה פילגש אביו מותר בה לקחת' לאשה) (רק לדרי' אסורה לבנו) לפי שהפילגש אין בה כ"ק. ואחרי אלה מזהירים. הרי היא פנויה כשהיא. ורואים גם לקרובין) ולא אסרה תורה כלל גם לאב למכר' למשכב איש מיוחד. כ"ש היא עומה. שחולק להיות נשכרת לאדם אחד על זמן לפילגש. ואין לנו לבדות איסור מדעתנו. אחר זה מיינתי ב"כ. ורלב להחלל בעד הר"ש דפולגש הקדמונים היו אמה עבריה אחר יעוד. במ"כ כר' לטוס חורבא שבשעת כי אחר יעוד אינה פילגש אלא היא ככל הכסים א"א גמור' היא כמש"ל. אבל באמת כ"ה דעתי באמה שהיא פילגש. ודאי קדם יעוד וכ"ל וסייעתא לראב"ד. שוב ראיתי בתשובות הרדב"ז (ראשונות סרכ"ה) ששאל מ"ד הפילגש. ומאלחי לו ז"ל כדברי בדעת ר"מ להחל בין בא עליה דרך מקרה או מייחד' לו. אבל רחוק' דרכי מדרכו ז"ל במ"ס שגם בבוטל דרך מקרה. אמ"ס שאינה מופקרת קדשה היא זה לא עלה מ"ד. גם מה שזדה מלבו גזרה חדשה, בעטם הדבר שהסר הר"מ הפילגש להדיוט, שגזרו חכמים מחמת שבושה לטבול להדיוט, ולא למלך ולנשיא איני נסבם עמו. ומי ישמע לו לדבר הזה, שאין בו טעם וריח לחילוק זה ולא ראה ומנין:

ומש"ע שם להחלל בעד הר"מ. ואמר ש"רוב הוא לומר שכלל גזרת יחוד דפנויה היא. כבר כתבנו מה לממל' בראשית דבריו אלה ודחיוהו כראוי. ואם לכאור' כך ה' עולה עה"ד. איברא לבי משיינין בה ליחא לגמרי ומחין לה אחיחא בכמה עוכי כי יחוד דפנויה דעלמא. ודאי היא גדר וסיוג לתור' מתרי טעמי אי משום דלא לגב באסור. אי משום איסור גדר דחמרי. וכיון שאינה מיוחדת לו. ודאי לא טבלה בשעת שמתייחד עמה באקראי. ותוספ' בה פתאום כאלה בערות. שאין פנאי לטבול. ואב"א משום לתא דקדש' גזרו בה. שאמ"ס שפ"א בדרך מקרה אינה נעשית קדשה. כ"ש ע"י פיתוי בלבד בלתי הכנה כמש"ל. חשו חז"ל מתוך שזה בא עליה עכשיו. בשעת אחרת נשמעת לאחר, שכבר טעמה טעמה דליסורא וזהו סתרים ינעם סופס נעשית וזכר גמורה והבא עליה הייב משום ביות קדשה של תורה. משא"כ בפילגש שהיא מיוחדת לאיש. ומשומרת לו לא נאסר בה היחוד משום, כמו שלא נאסר עם האשה המוחלטת אין חילוק בין זו לזו. מאחר ששתיין מותרות לו. ואין בזה משום בושא יותר מזו לפי דין תורה הפשוט (ושמא דייק הרב מ"ס באותה שעה גזרו על היחוד ועל הפנויה. תרתי וקמפרס יחוד בא"א. ועל הפנויה ד"א הוא. ר"ל ועל ביות הפנויה גזרו ג"כ באותה שעה. ומשמע ליה דפילגש בכלל פנויה. ואע"ג דהוה שריא עז הריא שעתא. מאותו מעשה ואילך אסורו להדיוט. אבל באמת פילגש אינה בכלל פנויה לגמרי, וקורב' להיות חשוכה אשה כמש"ל כ"פ. וביאת הפנויה אמנם נאסר' ב"ד של שם. כדאיתא פס"מ אלא הא דגזרו על היחוד ועל הפנויה, תרי מיילי דיהודי ניבאו. היינו יחוד דא"א ויחוד דפנויה, כדמפרס רש"י והיינו דחקה) ואין לנו להוד גזרה דבושה לטבול. א"כ ח"ו אמה מוילא למע על ז'דיקים ראשונים לא זו בלבד על הכתובים במקרא הנקובים בשמות. ששאל פילגשים (וגם במל פילגש דבנמי' מכללם). דאמ"ג דודאי הדיוט הוה לא אפי' אגדולי ישראל המפורסמים. אפי' אדם קל נמי לא הוה. מדאפליגו בריקעא על ענין זנות פילגשו. וקאפו כל ישראל על הגעש' טמה לא לבד מחמת מעשה הריח' אלא בעקב ה' על ענין הזמה שכל ידיה מתה העניים. וכאשר נתחין בעלה להגדיל האשמה באמר' כפל לשון כי עשו זמה ונב"ל בישראל. רמז בזמה תחילי על הנאף עמה

הכי. וזכר שכותרת הותרה ואינה בכלל הגזרה (ראפילו באיסור תורה אמרין הכי כעמיא דאיברי נחירה שהכניסו לארץ ישראל (חולין י"א) והתם דליסורא דלירייתא הוא סלקא בתקוה אפי"ה לא אפשעא לחומר, אבל בגזרה חדשה של דבריהם. ודאי לא חלה על שלמיה אלא הוילן והותרה הותרה דוק ומשכח טובא). אלא ה' לו להביא ראיה מן בנו רחבעם. אבל גם בזאת עדיין לא נסתלק כל הרהור ספק שיש למפקפק שיאמר (מלבד דעת הסובר שלמלך מותרת לעולם) מאל' לימאל' לך דרפיר עבדי. וכבר אמרו כדילא לו אפילו על דוד המלך, אין למדין מן התקופ. כמ"ס צירי' על רכיבת הפרדה, איברא ה"ל ליוסי מאמוראי כנ"ל. ופ"ה ש נתת דבריו לשיעורין להסיר לבעלי השם, פליאה נשגבה היא אולר בלם לתורה כרמב"ן, ימלס ממנו מ"ס בגמרא. רבנן קלא אית לסו. הא כהדירא דנתנו דבריהם לשיעורין בדבר זה. מ"מ שמחתי לראות דבר מולא אלא בכך. דמתאמרא משמא דגברא דב"ב כוסי, עש"ב שהחלים בדבר להיות גמור, וכ' עוד שם שמא תאמר מתיב' מותרת. ומדבריהם הוא דגור, באיזה מקום הוזכרה גזרה זו בתלמוד איזה ב"ד נמנו, ובאזה זמן נשנית משנה זו עכ"ל. ודאי לידע מש"ע שם ז"ל הא אילו ראה שמהיה לו פילגש שלא תהא קנויה לו ולא אסורה על אחרים. הרשות בידו. לא יטעה אדם בכוונתו, כאילו יראה לומר שהיא מותרת לכל אדם, מודנה פילגשו חס ליהם דעם כוז לרב ז"ל כי בודאי אסורה לכל אדם כל זמן שהיא מיוחדת לו, ואם מפקרת עומה הרי זו קדשה ודאי אלא כוונתו רלויה באמרו שלא תהא אסורה על אחרים לומר כשמוילא' מצינו, שאינה לריכב גט פטורין. כמקודשת שיואלה בנפ, ואם לא נתגרס' כרת עינין אשת איש היא כמו שהיתה, אפי"ה ששלחה מביטו' אבל זו משהפיק' מן היחוד שלו פקע איסורא, ויכולה להיות לאיש אחר לפלגש או לאשה בדבור בלבד. ובמעשה השלוחין מביטו ומאסו משכבה עוד חזרה להיות פנויה גמורה אחר שלשה חדשים. והנה בכל מ"ס שם מ"ל ביומתי לדעתו הרבה' אלא שמדיין לא ילאנו י"ה הרמב"ם. ומ"ס הרמב"ן שם שגם דברי הרמב"ם אינם להסור פלגש להדיוט ותבס ברי' מלכים לא הזכיר כלל שהוא התר מיוחד למלך, וזהו דבר פתוח, שהרי בפירוש התירה למלך והסירה להדיוט, אולי ה"ל ז"ל נוסחא אחרת בזהבדו של הר"מ. אולם דין זה שחדש משה מדעתו, באמה יראה כדברי נביות כי אם כדבריו היכן מלינו כיואל בה, שהותר איסור' לאו למלך (מלבד שלא נתפרס איסור זה אדרב' פרסם הכתוב התורה) אבל ההכר מלינו חומר במלך מזהירים בפרס זה מן התור' שהמלך מוחזר בלא ירבה לו נשים, משא"כ בהדיוט, שנושא כמה נשים שיראה (בדאפשר ליה בספוקיהו, ולת"ה ענה מוכה אחבדו, דלא לנסיב טפי מארבע) בלי מונע (וכן שאר אזהרות דלא ירבה ליתניסו אלא במלך לחור). אכן בהגהות' לחבור הר"מ פ"א מה' אישות המלמתי בפרו ויישבתי דעתו על כיון וזה לשון הר"מ, לפיכך הבא על אשה לשם זנות בלא קידושין, לוקה, לפי שבעל קדשה, ובהשגות כתב ענין אין קדשה אלא המופקרת לכל אדם כו', וכתבתי על זה, לפי הנרא' אלי אין מחלוקת בין הר"מ והר"א בדבר זה כי גם הר"מ סובר כך שאין קדשה אלא מופקרת ועיין ספ"ב דה' נערה בתולה אכל לפת"מ הה"מ בשם ההשגות, ים כהן מופקרת דברים שהקש' ענין אם כדבריו מפותה איך משלם עליה ממון, וזו אמנם אינה קושית לפי מ"ס דקדש' אינה אלא בחזוונת למשכב כל אדם, וכמו שזכר היטב ספ"ב דנער' שזה שהייתה תורה לאדם ומפתה ממון ולא מלקות כשארם הדבר מקרה שלא מדעת אזהר ולא הכינה עומה לכך שדבר זה אינו מלי, אבל אם הכינה בתו הכתוב' מוכנת לכל מי שיבוא עליה, גורם שתמלא הארץ זמה כו', והמכין בתו לכך הרי היא קדשה ולוקין הבועל והנבעלת הרי שפתי ברור מלל דכדרי' הר"א, וכבר נשמר הר"מ מסענה ה"ל כי המפות' אינה מזומנת ולא מופקרת, שהרי אולרך לפתותה או לענותה אלא שהר"א ז"ל לא יר' לכוף דר"מ ואשחמיתיה מ"ס בה' נערה הילכך הר"א בכלן אינו אלא פרוט קמפרס דעת הר"מ באמת ולידא ליהא בינייהו בבענין קדשה, אבל לענין הפילגש לכאורה טובא איכא בינייהו, דהא הר"מ אסרה לגמרי להדיוט והר"א דה' משרי שריא לכל אדם המיוחדת לאיש אחד ואריכין אלו על כרחו לומר שיש הפרש ביניהם בבאור שם פילגש שלדעת הר"מ סתמא אינה יכולה להיות מיוחדת לאיש הדיוט אלא כיון שהיא אללו בלי כו"ק. הרי היא כמופקרת. אפי"ה שמייחד' לו כלא מיוחדת היא חשוכי. דכי היכי דאפקר' נפשה לגבי דידיה. אפקר' נפשה גבי אחריני גמי. ויש לו ספק קלת למלות בו ס"פ אלמני דוק. גם דרש מקרא שכתוב באמה העבריה לאמה. שהמכוון התלמדי הוא לתשמיש כמו שפרש' ת רה בוסק ענין אשר לא יעדה וגו'. ולכן אינה נמכרת אלא למי שיש לו ספק קידושין. ואם לבנו ייעדי. מכלל שהוא מיקר המבוקש במכירת הבת ויעוד באופן זה דוקא הוא שזוהר ולא התיר' מכירה למשכב דודים. אפי' לאיש אחד כמו שזכר דעתו ז"ל ברש"י מכל' מלכים שעל זו ספק דין זה שאין שם התר להדיוט אלא בקדושי יעוד. מאחר שלא נגלה תורה מכירה לתשמיש איש מיוחד אקדריה נמי הר"מ טעמא דקרא. דהיינו משום דגורס ומל' הארץ וזהו דגלי דעסיה בפ"ב דנער' כ"ל. ומשעמא דפריש'ים. דבהדיוט אין